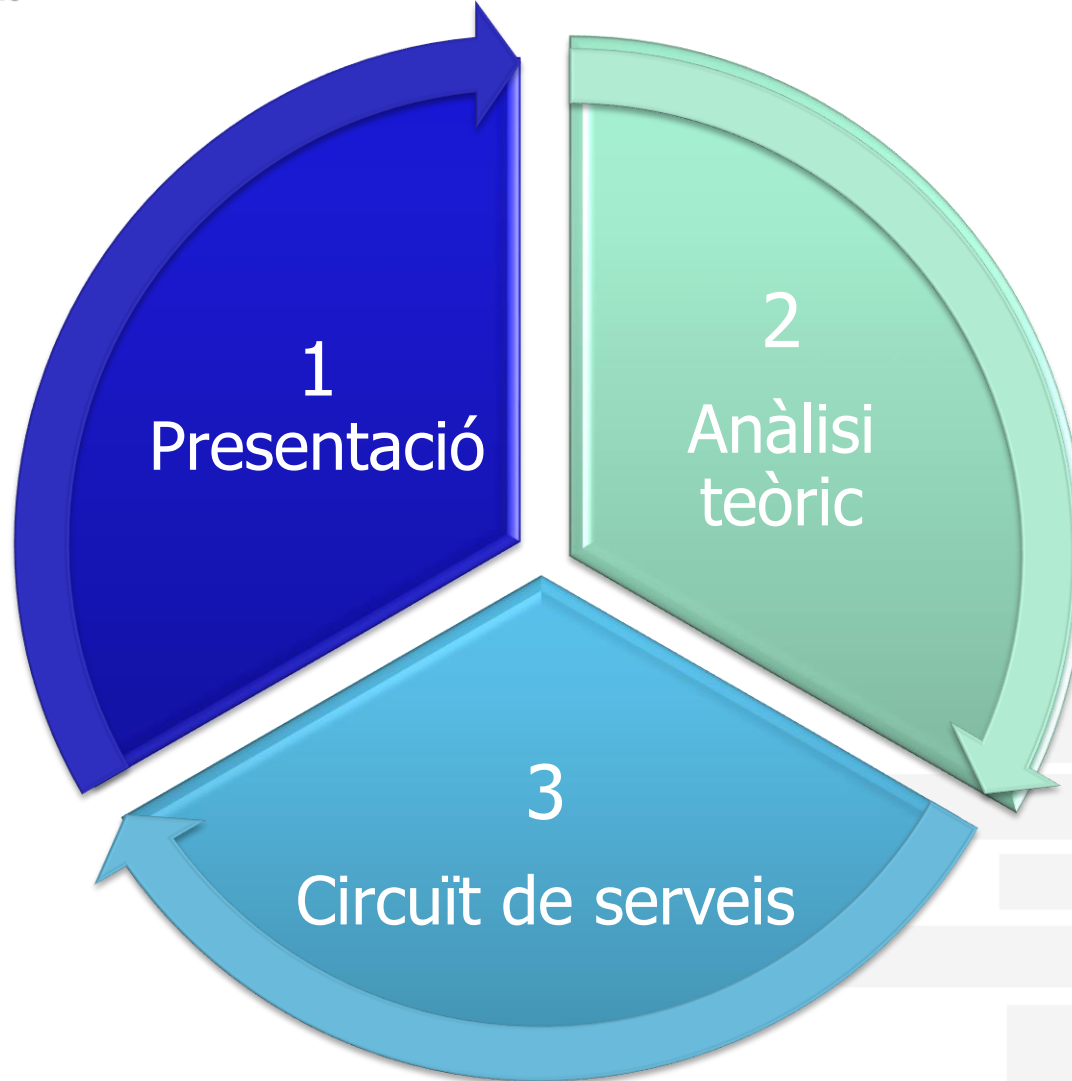

Anàlisi dels serveis per a persones amb Discapacitat Intel·lectual al llarg de la seva vida: organismes, entitats, recursos, programes i equips.

1. Presentació: Per què la guia?

Actualment hem d'oferir una **atenció global, integral i personalitzada**. Partint de la convicció que la persona és un ésser únic i indivisible, la filosofia que preval és que la persona gaudeixi d'un tractament individualitzat. Això només és possible amb el treball interdisciplinari, participatiu de tots els professionals, així com de la persona usuària del servei (si s'escau) i de la família.

Davant d'aquesta realitat, des **del Consell de sector d'Atenció a la Dependència àrea de Discapacitat Intel·lectual de La Unió** es va impulsar fer una revisió dels diferents recursos i serveis que es presten a persones amb discapacitat intel·lectual, amb trastorn mental o sense, des de la seva infància fins a la vellesa.

Aquesta **guia** que presentem pretén servir d'orientació als professionals que atenen a persones amb discapacitat intel·lectual, dels diferents serveis, recursos, programes i també de les organitzacions dels àmbits de Salut i Social, d'Educació, de Treball i de Justícia.

1. Presentació: Objectiu i Grup de Treball

Objectiu del Grup per a 2014:

Fer un anàlisi de la situació actual de l'àmbit de la Discapacitat Intel·lectual per tal d'avançar i millorar en els processos d'atenció d'aquestes persones.

- ✓ **Aitor Olivé**, Parc Sanitari Sant Joan de Déu
- ✓ **Albert Alonso**, Parc Sanitari Sant Joan de Déu
- ✓ **Anna Rafanell**, GH. Centre Psicopedagògic Ntra. Sra. de Montserrat
- ✓ **Beatriu Ballester**, Gestió de Serveis Sanitaris
- ✓ **Carme Juárez**, Fundació Sociosanitària i Social Santa Tecla
- ✓ **Carmen Vargas**, GH. Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental
- ✓ **Francisco Aguilera**, Villablanca Serveis Assistencials, S.A.U
- ✓ **Iris Baños**, Fundació Sanitària de Mollet
- ✓ **Josep Lluís Rosselló**, SARQuavitae (AESTE)
- ✓ **Laura Domingo**, SARQuavitae (AESTE)
- ✓ **Montserrat Pareja**, La Unió
- ✓ **Salvador Llistar**, Fundació Vallparadís

2. Marc teòric. Def. Discapacitat intel·lectual

Què entenem per persona amb discapacitat intel·lectual (DI)?

Per a l'Organització Mundial de la Salut (OMS, 2001), "*discapacitat és qualsevol alteració en la capacitat d'actuació i participació de la persona, originada per una deficiència que, representa una desviació de la norma, generalment acceptada en relació a l'estat biomèdic del cos i les seves funcions.*"

Les deficiències poden ser temporals o permanents, progressives, regressives o estàtiques".

L'American Association of Mental Retardation (AAMR, 1992), es referia al terme de *discapacitat intel·lectual* com aquell funcionament intel·lectual inferior a la mitjana que coexistia amb dos o més àrees afectades: comunicació, cura pròpia, vida a la llar, habilitats socials, ús de la comunitat, autodirecció, salut, seguretat, continguts escolars funcionals, oci i treball.

L'OMS (2011). El grup de treball de l'OMS per a la revisió del concepte de discapacitat intel·lectual de la futura CIE-11(Classificació Internacional de malalties), va proposar substituir aquest terme de DI pel de *Trastorns del Desenvolupament Intel·lectual (TDI)*. Així doncs, els TDI es defineixen com un grup heterogeni d'afeccions del desenvolupament caracteritzades per un deteriorament significatiu de les funcions cognitives, que s'associen amb limitacions en l'aprenentatge, la conducta adaptativa i les habilitats.

Els autors el descriuen com una meta-síndrome clínica, emmarcada en una condició de salut i evidenciada per un dèficit en el funcionament cognitiu previ a l'adquisició de competències a través del aprenentatge.

2. Marc teòric. Necessitats

Observacions per a l'atenció socio sanitària de la DI:

- ✓ És una condició de salut
- ✓ S'ha de haver iniciat en el període de desenvolupament (atenció Infantil)
- ✓ És crònica (atenció edat adulta i geriàtrica)
- ✓ Sovint associada a altres problemes de salut física i mental.
- ✓ La discapacitat intel·lectual no és un concepte estàtic, en funció del grau de DI de la persona, variaran els suports que necessiti.

El concepte de discapacitat intel·lectual l'entendem no com un tret absolut de la persona, sinó com una realitat dinàmica que es manifesta en relació amb l'entorn que interactua, i que depèn en gran part dels suports dels quals disposi. Per això intervenen diferents recursos, serveis i organitzacions que tenen cura d'aquestes persones amb discapacitat intel·lectual.

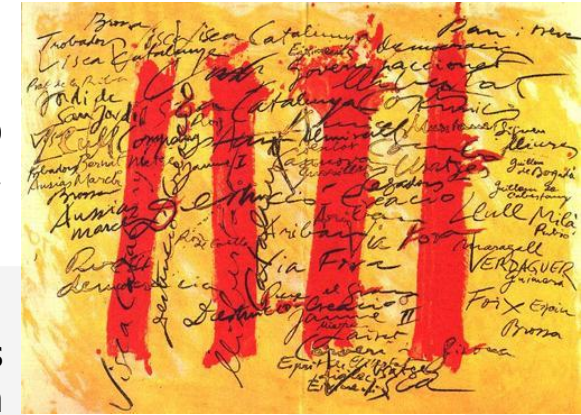

2. Marc teòric. Atenció a Catalunya

A l'any 2000 el **Consell Assessor de Salut Mental del Departament de Salut** va crear un grup de treball compost per professionals de l'àmbit de l'atenció psiquiàtrica a persones amb DI, i de l'àmbit de Benestar i Família a fi i efecte d'elaborar un document de necessitats per a l'atenció a persones amb DI i problemes de salut mental.

Fruit d'aquest treball, al 2003, es va crear un Pla d'Atenció, que havia d'incloure el desplegament d'una xarxa especialitzada en Salut Mental per a persones amb DI, amb la creació d'Unitats funcionals, d'implantació progressiva al territori, amb serveis innovadors i especialitzats (UHEDI, SESMDI, GED). **A data d'avui no està encara implementat el model a tot el territori.**

L'objectiu de la xarxa és garantir que cada persona es beneficiï del recurs més adequat, en funció de les necessitats socials i sanitàries que presenti en cada moment.

2. Marc teòric. Model d'atenció

Per poder descriure millor aquests recursos, serveis i organitzacions, és important conèixer el **model de l'atenció a persones amb discapacitat intel·lectual**.

El nucli bàsic d'atenció del model és **la persona** amb una atenció continuada, flexible i de qualitat.

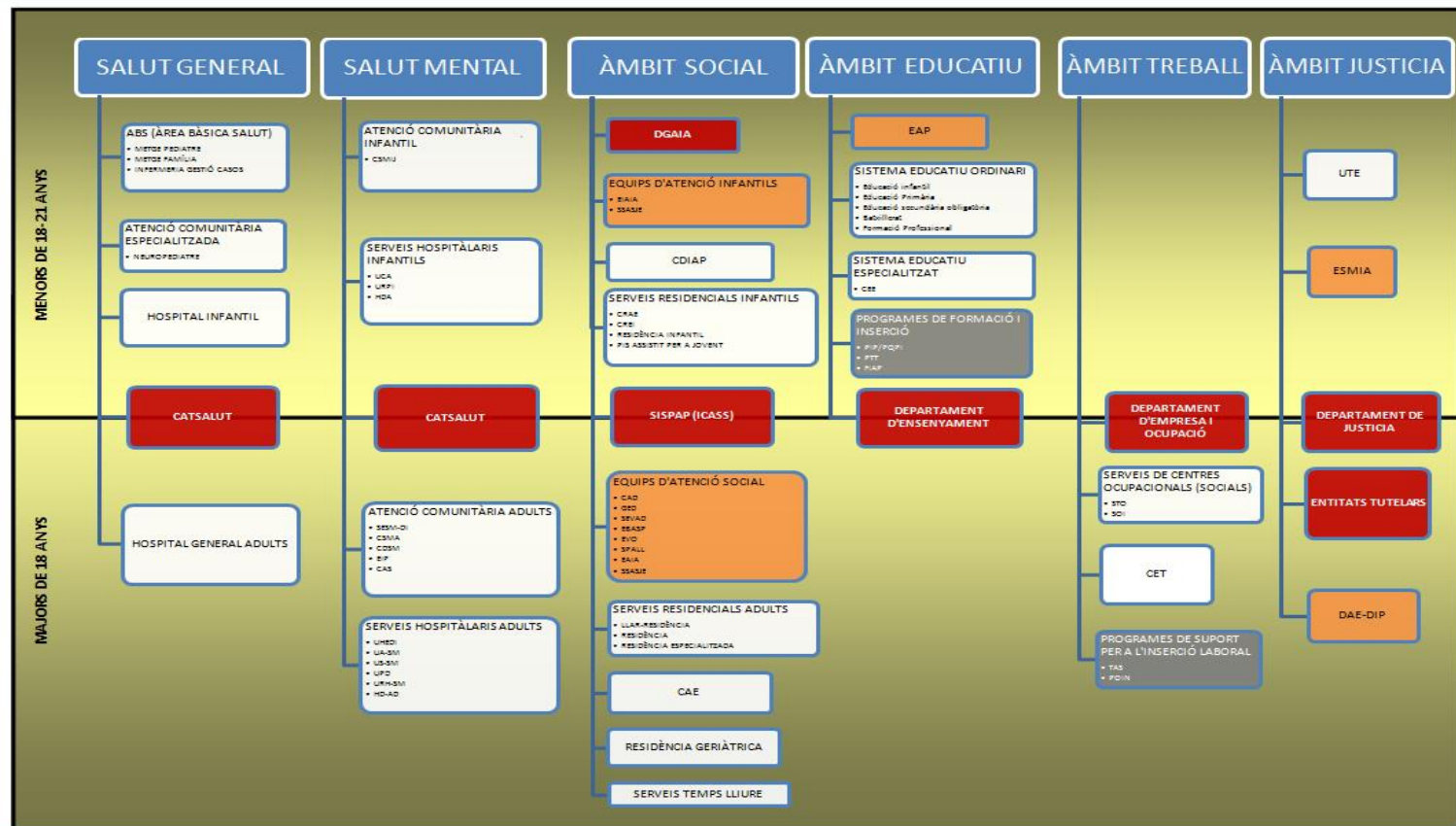
Hauria d'estar orientat a:

- ✓ Proporcionar suport i seguretat a les persones usuàries
- ✓ Proporcionar l'autonomia personal
- ✓ Respectar la llibertat individual i la intimitat
- ✓ Facilitar l'aprenentatge o manteniment d'habilitats, l'adaptació a les noves situacions i/o condicions
- ✓ Cooperar amb la persona mantenint els seus interessos
- ✓ Promoure la integració social
- ✓ Establir una comunicació adequada i incentivar la participació amb els pares i els familiars

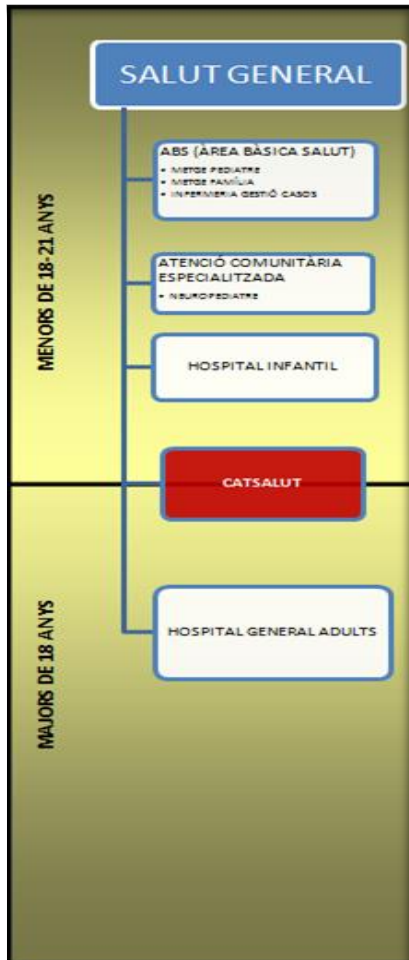

3. Circuit de serveis, de recursos i de programes, d'entitats i d'organismes

SERVEIS PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL AMB O SENSE TRASTORN MENTAL

Salut General

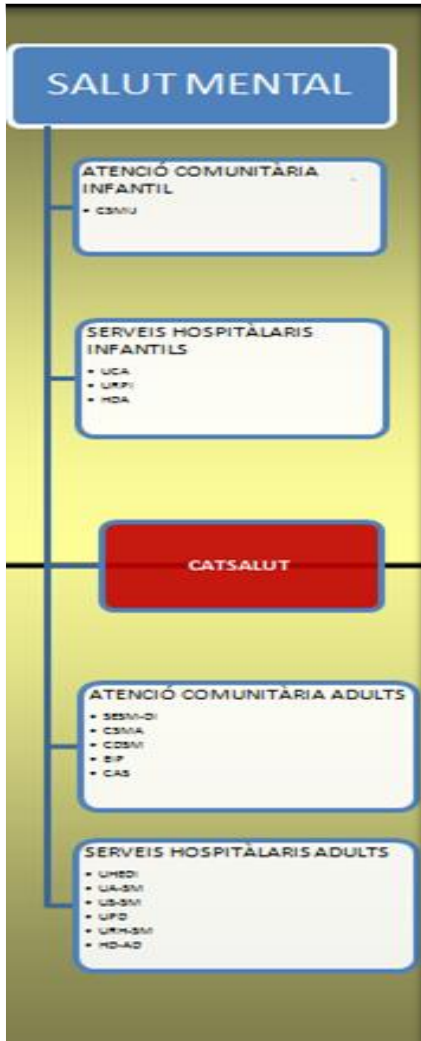
SERVEIS D'ATENCIÓ COMUNITÀRIA GENERAL

SERVEIS D'ATENCIÓ COMUNITÀRIA ESPECIALITZADA

SERVEIS HOSPITALARIS

Salut Mental

SERVEIS D'ATENCIÓ COMUNITÀRIA SALUT MENTAL INFANTO JUVENIL

SERVEIS HOSPITALARIS SALUT MENTAL INFANTO-JUVENIL

ATENCIÓ COMUNITÀRIA SALUT MENTAL ADULTS

SESM-DI

Recurs que dona un servei ambulatori especialitzat en Salut Mental per a persones amb Discapacitat Intel·lectual, forma part de la xarxa comunitària especialitzada. Atén a persones de qualsevol edat, nivell de discapacitat intel·lectual i problema de salut mental associat.

SERVEIS HOSPITALARIS SALUT MENTAL ADULTS

UHEDI

Recurs d'Hospitalització Especialitzada per a persones amb Discapacitat intel·lectual i Malaltia Mental i/o trastorns de conducta (UHE-DI) dona atenció hospitalària psiquiàtrica especialitzada de curta i mitja estada (màxim 2 anys d'estada).

Àmbit Social

ORGANISMES: DGAI I SISPAC (antes ICASS)

EQUIPS D'ATENCIÓ ÀMBIT SOCIAL GENERALS

GED (Grup d'estudi i Derivació)

Equip de professionals, coordinats per el SESM-DI i encarregat en cada regió sanitària (participa la xarxa sanitària i social) d'avaluar les necessitats de les persones amb DI que presenten trastorns mentals o de conducta greus, i que centralitza les demandes.

EQUIPS D'ATENCIÓ ÀMBIT SOCIAL INFANTO-JUVENIL

CDIAP (Centres de Desenvolupament d'Atenció Precoc)

Recursos que s'adrecen als infants i les seves famílies que es troben en les següents:

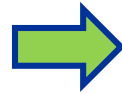
- ✓ Infants que en condicions normals no necessiten aquesta atenció, però el medi familiar i social en què viuen poden fer-la necessària.
- ✓ Infants que en condicions normals no arriben a un desenvolupament adequat a la seva edat i, per tant, necessiten una atenció per aconseguir-ho.
- ✓ Infants que presenten malformacions evidents, defectes congènits, lesions cerebrals de qualsevol origen i d'altres anomalies.

Àmbit Social

RECURSOS I SERVEIS D'ACOLLIMENT RESIDENCIAL INFANTO-JUVENIL

RESIDÈNCIA INFANTIL.

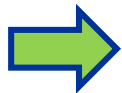

Recursos residencials per a estades limitades de menors en situació de risc social. Es deriven aquí únicament els menors que necessiten una atenció immediata i que és necessari separar-los-hi del seu nucli familiar. L'objectiu és elaborar diagnòstics i proposar mesures d'atenció als menors ingressats. Depèn de la DGAIA.

EQUIPS D'ATENCIÓ ÀMBIT SOCIAL INFANTO-JUVENIL

CDIAP (Centres de Desenvolupament d'Atenció Precoç)

Recursos que s'adrecen als infants i les seves famílies que es troben en les següents situacions:

- ✓ Infants que en condicions normals no necessiten aquesta atenció, però el medi familiar i social en què viuen poden fer-la necessària.
- ✓ Infants que en condicions normals no arriben a un desenvolupament adequat a la seva edat i, per tant, necessiten una atenció per aconseguir-ho.
- ✓ Infants que presenten malformacions evidents, defectes congènits, lesions cerebrals de qualsevol origen i d'altres anomalies.

Àmbit Social

RECURSOS I SERVEIS D'ACOLLIMENT RESIDENCIAL PER A ADULTS

Per a la valoració dels suports de les persones amb DI s'aplica l'Inventari ICAP.

Suport per a Llar-residència

- ✓ **Suport intermitent.** Nivell de l'ICAP 7-8 i 9.
- ✓ **Suport limitat.** Nivell de l'ICAP 5-6.
- ✓ **Suport intermitent o limitat** que requereixin una especial atenció per problemes de salut mental, comportament, o envelliment. Nivell 7-8 i 5-6 de l'ICAP i trastorn mental o procés d'envelliment.

Suport per a Residència

- ✓ **Suport extens:** Nivell de l'ICAP 3-4.
- ✓ **Suport extens per a persones amb problemes de salut mental o comportament afegits.** Nivell 3-4 de l'ICAP i problemes de salut mental.
- ✓ **Suport generalitzat.** Nivell de l'ICAP 1-2.
- ✓ **Suport generalitzat per a persones amb problemes de salut o de salut mentals afegits.** Nivell 1-2 de l'ICAP i problemes de salut

Àmbit Social

RECURSOS I SERVEIS D'ACOLLIMENT RESIDENCIAL PER A ADULTS

Serveis d'acolliment residencial que requereixen suport intermitent o limitat

Llar-residència:

No és un dels seus serveis bàsics l'atenció diürna. Es presten en recursos de caràcter comunitari, integrats en l'entorn social normalitzat. És una unitat de convivència de 12 places com a màxim.

Serveis d'acolliment residencial que requereixen suport extens o generalitzat

Residència:

Es presten en un recurs d'acolliment residencial, que té una funció substitutòria de la llar amb una capacitat màxima de 60 places distribuïdes en unitats de convivència de 12 residents com a màxim, amb l'objectiu de generar un model de convivència el similar a una llar familiar.

Residència especialitzada:

Per a les persones amb discapacitat intel·lectual, que requereixen un suport intermitent i limitat en les àrees d'habilitat adaptativa, però que a causa de presentar trastorns de comportament requereixen un suport extens o generalitzat, la capacitat màxima del servei serà de 30 places i les unitats de convivència podran ser, com a màxim, de 15 usuaris.

Àmbit Educatiu

EAP (Equip d'assessorament i orientació psicopedagògica).

Els EAP són equips d'assessorament i orientació psicopedagògic que donen suport al professorat i als centres educatius en relació als alumnes que presenten necessitats educatives especials, així com a les seves famílies. Els EAP formen part dels serveis educatius de zona (SEZ).

Els destinataris són els centres educatius, els equips directius, el professorat i altres professionals implicats en l'atenció a l'alumnat amb dificultats o amb necessitats educatives especials, l'alumnat i les seves famílies. Els objectius són:

- ✓ Identificar i avaluar les necessitats educatives especials de l'alumnat i fer la proposta d'escolarització, en col·laboració amb els serveis educatius específics quan s'escaigui.
- ✓ Assessorar el professorat i les famílies en la resposta educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials, en col·laboració amb els docents especialitzats i els serveis educatius específics.
- ✓ Assessorar els equips docents, l'alumnat i les famílies sobre aspectes d'orientació personal, educativa i professional.
- ✓ Donar suport als centres educatius en la millora de l'atenció a la diversitat i la inclusió.
- ✓ Col·laborar conjuntament amb els altres equips del servei educatiu de zona i els específics per tal de promoure activitats d'intercanvi i de formació del professorat.
- ✓ Col·laborar amb els serveis socials i sanitaris de l'àmbit territorial d'actuació, per tal d'oferir una atenció coordinada als alumnes i famílies que ho necessitin.

Àmbit Treball

SITUACIONS LABORALS PER A PERSONES AMB DI.

Persones amb discapacitat sense dificultats d'inserció laboral.

Persones que poden realitzar el procés d'incorporació al món laboral íntegrament per les vies i recursos adreçats a la població en general, tot i que tenen dret a adreçar-se als serveis especialitzats per a persones amb discapacitat. En definitiva persones que, atès el seu grau de discapacitat i/o al context personal, social i laboral, no necessiten d'una atenció especialitzada.

Persones amb discapacitat amb dificultats d'inserció laboral.

Persones que, atès el seu grau de discapacitat i/o a l'existència de dificultats afegides, necessiten d'una atenció especialitzada i d'un acompanyament específic per a trobar un lloc de treball adequat, adaptar-s'hi i mantenir-lo. Aquest suport, especialment en la fase posterior a la inserció laboral, sol ser intermitent i/o de baixa intensitat.

Persones amb discapacitat amb especials dificultats d'inserció laboral.

Persones que requereixen un suport intens i continuat per accedir i mantenir el seu lloc de treball, ja sigui en mercat ordinari o en mercat protegit. Diferents factors, personals, socials, de salut, d'entorn o d'altres, afectaran a aquesta caracterització.

Àmbit Treball

SERVEIS DE CENTRES OCUPACIONALS

Els centres ocupacionals són equipaments d'acolliment diürn que ofereixen atenció rehabilitadora i habilitadora a persones amb discapacitat intel·lectual en edat laboral. L'objectiu és capacitar les persones beneficiàries perquè aconseguixin la màxima integració social a través de l'ocupació activa. Tipus de serveis:

STO (Servei de Teràpia Ocupacional).

És l'alternativa des de l'àmbit dels serveis socials a la integració de les persones amb discapacitat intel·lectual que no poden incorporar-se al sistema de treball ordinari, quan no poden assolir un nivell de productivitat suficient. Aquest servei té dues funcions principals: ocupació terapèutica i ajustament personal i social.

SOI (Servei ocupacional d'inserció).

Recurs que ofereix una alternativa a la integració laboral d'aquelles persones amb discapacitat intel·lectual que, tot i que tenen aptituds laborals i productives, encara no es poden incorporar als centres especials de treball per manca de formació laboral o d'oferta de treball.

CET: (Centre Especial de Treball)

Els **centres especials de treball (CET)** són empreses que asseguren un treball remunerat a persones amb discapacitat, garantint la seva integració laboral. Són també un mitjà d'integració de persones amb discapacitat en el règim de treball ordinari. Tenen com a finalitat assegurar un lloc de treball remunerat i la prestació d'uns serveis d'ajustament personal i social que requereixi el seu personal amb discapacitat

Àmbit Justícia

ENTITATS TUTELARS

Les entitats tutelars són persones jurídiques (fundacions, associacions...) sense ànim de lucre que tenen com a finalitat la protecció i la cura de les persones legalment incapacitades.

Permeten cobrir el buit en què es trobarien les persones declarades incapacitades judicialment en cas que no tinguessin familiars o parents pròxims, o si aquests no fossin idonis per a l'exercici d'aquesta funció.

Estan sotmeses a normes legals, ètiques i morals, i tenen el deure de desenvolupar la seva funció amb autonomia, independència, eficàcia i transparència.

Segons el seu àmbit d'especialització, es dediquen a la tutela de les persones amb discapacitat intel·lectual, a la tutela de persones grans, a la tutela de persones amb malaltia mental, o a més d'una d'aquestes tipologies.

SERVEIS

UTE (Unitat terapèutica educativa)

Recurs destinat a menors i joves de 14 a 21 anys amb trastorn mental greu i mesures d'internament terapèutic. Es un centre educatiu de règim tancat

DAE - DIP (Departament d'atenció especialitzada per a discapacitats intel·lectual a presó).

Equip dins de la presó amb un equip de professionals especialitzat per a discapacitats intel·lectual penats.

Bibliografia

- ✓ Organización Mundial de la Salud (2001). Clasificación Internacional del Funcionamiento, de la Discapacidad y de la Salud: CIF. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Instituto de Migraciones y Servicios Sociales.
- ✓ Necessitats de salut mental en persones amb discapacitat intel·lectual (SM-DI). Quaderns de salut mental N°5. CatSalut. (2002). Generalitat de Catalunya Departament de Sanitat i Seguretat Social. 1ª edició juny de 2003. Barcelona. ISBN: 84-393-6163-7.
- ✓ American Association on Mental Retardation (2002): Definition, Classification and Systems of Support, 10th Edition. Washington, DC
- ✓ Decret 318/2006 de 25 de juliol, dels serveis d'acolliment residencial per a persones amb discapacitat (DOGC) núm. 4685, de 27 de juliol de 2006.
- ✓ Decret 142/2010, d'11 d'octubre, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011.
- ✓ Manual Diagnóstico y Estadístico de los Trastornos Mentales DSM-5. 2014.
- ✓ Programa d'ajudes d'atenció social a persones amb discapacitat per a l'any 2014 de l'institut català d'assistència i serveis socials. Generalitat de Catalunya.

“El més difícil del món no és que la gent accepti noves idees, sinó que oblidi les antigues”

John Maynard Keynes

Moltes Gràcies

